Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség

Foglalkozási rákkeltő kockázati tényezők Európában – Az egészségügyi és szociális ellátásban dolgozó munkavállalók körében végzett munkavállalói expozíciós felmérés (WES) eredményei

Összefoglaló

European Agency for Safety and Health at Work

Safety and health at work is everyone's concern. It's good for you. It's good for business.

Szerzők: Muhammad Waseem Khan (Barcelona Institute for Global Health (ISGlobal)), Miquel Vallbona-Vistós (ISGlobal), Michelle C Turner (ISGlobal, Universitat Pompeu Fabra (UPF), CIBER Epidemiología y Salud Pública (CIBERESP)).

Projektvezetés: Nadia Vilahur, Lorenzo Munar – Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA).

Köszönetnyilvánítás: Marine Cavet, Xabier Irastorza, Elke Schneider (EU-OSHA), Prof. Lin Fritschi és Troy Sadkowsky, Data Scientists Pty Ltd – OccIDEAS (www.occideas.org).

Ez az összefoglaló az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA) megbízásából készült. Tartalmáért, a benne megfogalmazott véleményekért és/vagy következtetésekért a szerzők felelnek, és ezek nem feltétlenül tükrözik az EU-OSHA álláspontját.

Sem az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség, sem az Ügynökség nevében eljáró bármely személy nem vállal felelősséget a fenti információk felhasználásáért.

© Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség, 2026

A sokszorosítás a forrás megjelölésével megengedett.

Bármely olyan fénykép vagy egyéb anyag felhasználása vagy sokszorosítása esetén, amelynek szerzői joga nem az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökséget illeti meg, közvetlenül a szerzői jog jogosultjához kell engedélyért fordulni.

Rövidítések

EU	Európai Unió
EU-OSHA	Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség
UV	Ultraibolya
WES	Az európai munkavállalók rákkeltő kockázati tényezőknek való kitettségére vonatkozó felmérés

Az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA) elvégezte az európai munkavállalók rákkeltő kockázati tényezőknek való kitettségére vonatkozó felmérését (WES). A WES a rákkeltő kóroki tényezőknek való kitettséget becsüli meg az európai munkavállalók körében, így többek között az egészségügyi és szociális ellátás ágazatban is. Egyébként ez az egyik legtöbb munkavállalót foglalkoztató ágazat az Európai Unióban. A felmérés célja, hogy bővítse az ismereteket a munkavállalókat érintő ismert rákkeltő kockázati tényezőknek való kitettség jelenlegi előfordulási gyakoriságáról és körülményeiről, valamint az érvényben lévő megelőzési stratégiákra vonatkozó ismeretekről, átfogóan és tevékenységi ágazatok szerint egyaránt.

A WES keretében hat uniós tagállamban 24 402 telefonos interjút készítettek 15 éves vagy idősebb munkavállalókkal. A munkavállalók közül 3041 fő dolgozott az egészségügyi és szociális ellátásban. A WES az expozíciós értékeléshez a foglalkozási expozíció-értékelés interaktív adatbázis rendszerét (www.occideas.org) használja, amelyben egy részletes kérdőívre adott válaszok alapján, automatikusan becsülték meg a legutóbbi munkahét során a kiválasztott rákkeltő kockázati tényezőknek való valószínű kitettséget. A 2023-ban lezárt felmérés 24 ismert rákkeltő kockázati tényezőre terjed ki szinte valamennyi foglalkozási ágazatban, és a németországi, írországi, spanyolországi, franciaországi, magyarországi és finnországi munkaerőre nézve reprezentatív.

Az egészségügyi és szociális ellátásra vonatkozó felmérés válaszadóinak többsége (2478 fő) az egészségügyi ellátás alágazatban dolgozott, 329 fő bentlakásos, 234 fő pedig bentlakás nélküli szociális ellátást végzett. Az egészségügyi és szociális ellátás munkavállalóinak csaknem kétharmada (65,3%) nő volt. Az ágazatba tartozó válaszadók többsége a jelentéstevő országban született (87,1%) és határozatlan idejű munkaszerződéssel dolgozott (72,9%).

Az egészségügyi és szociális ellátásban a WES meghatározása szerinti leggyakoribb munkaköri kategória az egészségügyi dolgozó (91,3%) volt. A rákkeltő kockázati tényezőknek való kitettséget eredményezni képes munkafeladatok közül az ágazatban leggyakrabban a berendezések, különösen az orvosi eszközök sterilizálásáról (18,8%), valamint a járművek munka részeként történő vezetéséről vagy karbantartásáról (18,2%) számoltak be. A vizsgált rákkeltő kockázati tényezők közül a leggyakoribb expozíciók a következők voltak: ionizáló sugárzás (7,4%), dízelmotor kipufogógázok (6,2%), a nap ultraibolya (UV) sugárzása (6,1%), formaldehid (5,2%) és benzol (4,8%). A valószínűsíthetően magas szintű kitettséggel járó leggyakoribb rákkockázati tényező az etilén-oxid (a munkavállalók 55,2%-a volt kitéve magas szintű expozíciónak) és a formaldehid (a munkavállalók 43,7%-a volt kitéve magas szintű expozíciónak) volt.

A becslések szerint az egészségügyi és szociális ellátásban dolgozók 29,5%-a volt kitéve a legutóbbi munkahéten a felmérésben értékelt 24 rákkeltő kockázati tényező közül legalább egy, 7,8%-uk pedig két vagy több rákkeltő kockázati tényezőnek. A férfi munkavállalók a legutóbbi munkahéten gyakrabban voltak kitéve legalább egy rákkeltő kockázati tényezőnek (34,3%), mint a nők (24,3%), és női munkavállalóknál (5,8%) gyakrabban voltak kitéve két vagy több rákkeltő kockázati tényezőnek is (10,2%). A WES általános megállapításaihoz hasonlóan (EU-OSHA, 2023a), az egészségügyi és szociális ellátásban értékelt együttes expozíciók közül a dízelmotor kipufogógázok és a nap UV-sugárzása volt a leggyakoribb.

Az ionizáló sugárzásnak való kitettség leggyakrabban azért fordult elő az ágazatban, mert a munkavállalók diagnosztikus röntgengépekkel dolgoztak vagy ilyen gépek közelében tartózkodtak. Az ionizáló sugárzásnak való kitettséggel együtt járó feladatokat ellátó munkavállalók általánosan beszámoltak sugárvédő eszközök és öltözet használatáról. Ami a dízelmotor kipufogógázokat illeti, a kitettség leggyakrabban a dízelüzemű járművek vezetéséhez, karbantartásához vagy az azokkal való közlekedéshez kapcsolódott. A nap által kibocsátott UV-sugárzásnak való kitettség a napközben kültéren (legalább napi egy órán át lehúzott ablakú járműben vagy a szabadban) végzett munka közben vagy fényvisszaverő felületekkel vagy azok közelében végzett munka közben fordult elő. A nap által kibocsátott UV-sugárzásnak való kitettséggel szemben alkalmazott védelmi intézkedések közül gyakran számoltak be a test nagy részét takaró ruházat, napszemüveg, kalap vagy más fejfedő viseléséről, amit befolyásolhatott az interjú felvételének ideje (2022. szeptember és 2023. február között).

A WES eredményei az egészségügyi és szociális ellátásban értékes és naprakész ágazatspecifikus ismereteket nyújtanak a munkavállalók ismert foglalkozási eredetű rákkeltő kockázati tényezőknek való kitettségéről, valamint a munkahelyi megelőző/védő intézkedések alkalmazásáról. Ezek a megállapítások információkkal szolgálnak a célzott megelőzéshez, például a feladatspecifikusabb

intézkedések bevezetéséhez, hozzájárulnak a tudatosság növeléséhez és támogatják az uniós szakpolitikai kezdeményezéseket.

A felmérés erősségei mellett az alkalmazott megközelítés korlátokkal is járt, így például az expozíciós értékelések a feladatokra vonatkozó saját beszámolókon, nem pedig objektív megfigyeléseken vagy munkahelyi méréseken alapultak, és ebből adódóan az információk torzulhattak. A kitettséghez vezető feladatok gyakoriságát és időtartamát sem rögzítették, mivel csak a legutóbbi munkahétre vonatkozó információkat gyűjtötték. A WES keretében vizsgált expozíciókhoz vezető feladatok gyakoriságára és időtartamára vonatkozó részletes információk elősegítették volna az ilyen rákkeltő kockázati tényezőkre vonatkozó részletesebb expozíciós jellemzést. Végül, a védőeszközök, például légzésvédő készülékek megfelelő használata vagy a szellőzőrendszerek helyes karbantartása olyan fontos elemek, amelyek értékelésére a WES keretében nem kerül sor kifejezetten.

Továbbá, jövőbeli kilátásként, a felmérés kiterjeszthető lenne más uniós tagállamokra is, és több ismert vagy feltételezett foglalkozási rákkeltő kockázati tényezőt és nagyobb számú munkavállalót is lefedhetne. A nagyobb mintaméret és az egészségügyi és szociális ellátásban végzett munka jellegzetes, aggodalomra okot adó rákkeltő anyagainak a felmérése részletesebb és informatívabb elemzést tenne lehetővé az alágazatok szintjén, és jobb képet adna a nemekre fajlagos összefüggésekről.

Az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA) hozzájárul ahhoz, hogy Európa a munkavégzés szempontjából biztonságosabb, egészségesebb és eredményesebb hely legyen. Az Ügynökség megbízható, kiegyensúlyozott és elfogulatlan biztonsági és egészségvédelmi információk kutatásával, kidolgozásával és terjesztésével, továbbá páneurópai figyelemfelhívó kampányok szervezésével foglalkozik. Az Európai Unió által 1994-ben alapított, bilbaói (Spanyolország) székhelyű ügynökség az Európai Bizottság, a tagállamok kormányai, a munkáltatói és munkavállalói szervezetek képviselői, valamint az EU tagállamok mindegyikéből és azokon kívülről származó vezető szakértők számára biztosít közös fórumot.

information@osha.europa.eu
https://osha.europa.eu

Publications Office of the European Union